

PERSCOMMUNIQUÉ

Links: [Infografieken](#)

[NBB.Stat](#)

[Algemene informatie](#)

Maandelijkse conjunctuurenquête bij de bedrijven – november 2022

Het ondernemersvertrouwen daalt verder

- **De conjunctuurbarmeter verslechtert voor de zevende maand op rij, zij het in een iets trager tempo.**
- **Alleen de bouwnijverheid ontsnapt aan de achteruitgang. De daling van het vertrouwen is het duidelijkst in de dienstverlening aan bedrijven.**

In de dienstverlening aan bedrijven zijn alle onderliggende componenten van de indicator afgenomen. De ondernemers hebben hun activiteitsniveau veel negatiever beoordeeld. Ze toonden zich overigens ook veel terughoudender in hun vooruitzichten op dit gebied.

In de handel droegen de minder optimistische werkgelegenheidsvooruitzichten sterk bij aan de afname van het vertrouwen. De vraagvooruitzichten waren daarentegen beter dan in de vorige maand.

De vraagvooruitzichten verstevigden ook in de industrie. Het moreel van de ondernemers verslechterde echter onder invloed van ongunstige beoordelingen van de orderpositie en het voorraadpeil.

Het ondernemingsklimaat herstelde zich alleen in de bouwnijverheid. Alle indicatoren stijgen er, in het bijzonder de recente ontwikkeling van de orderpositie.

De algemene synthetische afgevlakte curve, die de onderliggende conjunctuurtendens weergeeft, blijft neerwaarts gericht.

Conjunctuurindicatoren

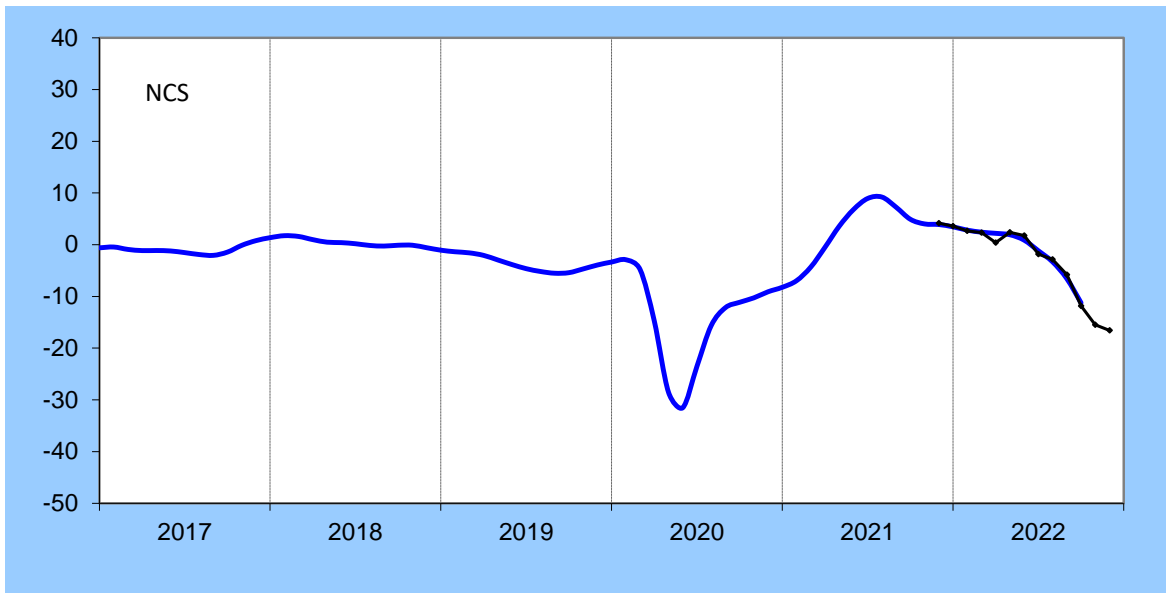
	Synthetische bruto curve			Synthetische afgevlakte curve ¹
	Oktober 2022	November 2022	Verandering in punten	Verandering in punten
Verwerkende nijverheid	-19,7	-20,1	-0,4	-2,4
Dienstverlening aan bedrijven	-2,7	-10,7	-8,0	-3,1
Bouwnijverheid	-7,4	-4,6	2,8	-1,4
Handel	-23,5	-24,5	-1,0	-3,2
Algemene synthetische curve	-15,5	-16,6	-1,1	-4,6

¹ Ten opzichte van de bruto curve vertoont de afgevlakte curve een vertraging van twee maanden voor de algemene curve en van vier maanden voor de bedrijfstakken. Dit betekent dat de algemene afgevlakte indicator beter de recente ontwikkelingen weerspiegelt dan de afgevlakte indicatoren per bedrijfstak.

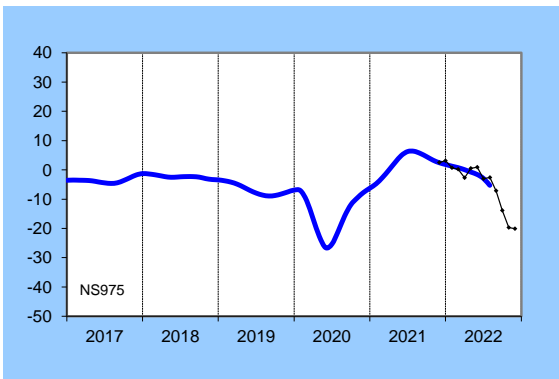
Bron: NBB.

GRAFIEK 1 - SYNTHETISCHE CURVEN

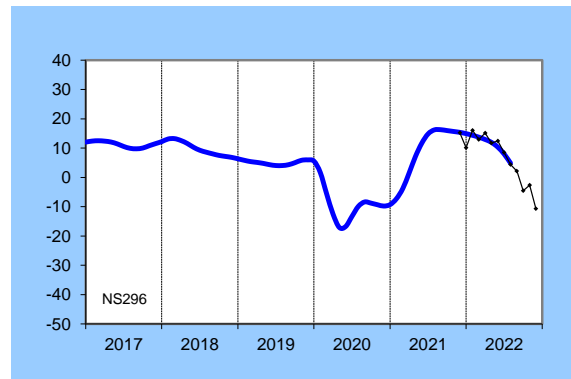
ALGEMENE SYNTHETISCHE CURVE

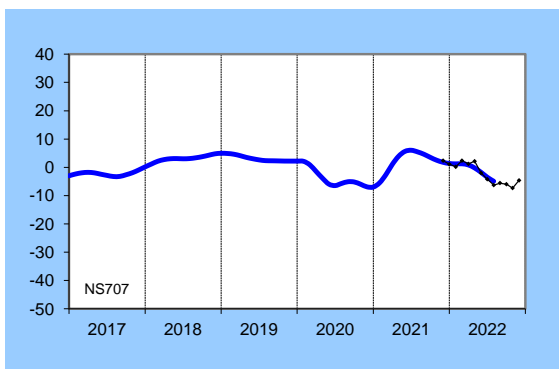
VERWERKENDE NIJVERHEID

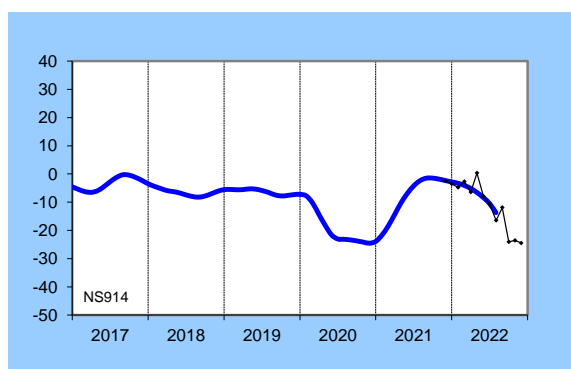
DIENSTVERLENING AAN BEDRIJVEN

BOUWNIJVERHEID

HANDEL

— Seizoengezuiverde en afgevlakte reeks

◆◆ Seizoengezuiverde reeks

Bron: NBB

SYNTHETISCHE CURVEN EN ONDERLIGGENDE COMPONENTEN

TABEL 1

Seizoengezuiverde saldi van de antwoorden "stijging" of "hoger dan normaal" (+) en "daling" of "lager dan normaal" (-).	Sinds 1990			Bruto reeks				Afgevlakte reeks			
				2022				2022			
	Min. ¹	Max. ¹	Avg. ²	aug.	sep.	okt.	nov.	jun.	jul.	aug.	sep.
Algemene synthetische curve	-36,1	+10,1	-5,2	-5,8	-11,8	-15,5	-16,6	-1,2	-3,3	-6,6	-11,2
Curve verwerkende nijverheid	-36,0	+10,0	-8,6	-7,2	-13,9	-19,7	-20,1	-2,9	-5,3	.	.
Beoordeling gezamenlijke orderpositie	-57,7	+10,0	-19,4	-15,3	-23,0	-25,2	-29,7	-5,9	-9,5	.	.
Beoordeling peil van de voorraden ³	-19,0	+25,0	+4,7	+10,9	+9,4	+17,9	+18,8	+6,0	+7,6	.	.
Vooruitzichten werkgelegenheid	-41,4	+11,5	-7,4	+0,6	-5,3	-15,5	-14,3	+4,2	+2,3	.	.
Vooruitzichten van de vraag	-37,9	+15,0	-3,1	-3,2	-17,8	-20,2	-17,5	-2,5	-5,3	.	.
Curve dienstverlening aan bedrijven	-62,1	+34,0	+9,3	+2,1	-4,5	-2,7	-10,7	+8,0	+4,9	.	.
Beoordeling uitgeoefende activiteit	-71,6	+20,0	-6,4	-13,9	-9,4	-4,3	-15,7	-2,3	-4,5	.	.
Vooruitzichten activiteit	-70,7	+47,0	+21,5	+11,9	-0,0	+4,0	-5,6	+16,2	+13,2	.	.
Vooruitzichten van de marktvraag	-59,9	+44,0	+13,0	+8,2	-4,1	-7,7	-10,6	+10,9	+7,8	.	.
Curve bouw	-24,3	+24,3	-3,3	-5,6	-6,0	-7,4	-4,6	-3,5	-4,9	.	.
Verloop orderbestand	-30,1	+33,0	-0,1	-4,2	-8,2	-4,6	+1,0	-0,4	-2,9	.	.
Verloop ingeschakeld materieel	-38,4	+24,0	+1,7	-2,3	-3,3	-3,6	-1,3	+1,2	-0,3	.	.
Beoordeling orderbestand	-50,0	+30,0	-15,0	+4,5	+0,7	-1,3	-1,0	+2,9	+2,6	.	.
Vooruitzichten van de vraag	-26,0	+18,0	+0,0	-20,5	-13,1	-19,9	-17,1	-17,1	-18,9	.	.
Curve handel	-41,8	+16,0	-3,3	-11,9	-24,1	-23,5	-24,5	-10,5	-13,7	.	.
Vooruitzichten werkgelegenheid	-33,0	+18,0	+1,1	+2,0	-4,9	-1,5	-8,4	+2,3	+1,2	.	.
Vooruitzichten van de vraag	-56,0	+29,0	-2,6	-15,2	-35,4	-37,3	-34,8	-17,5	-22,7	.	.
Vooruitzichten bestellingen bij leveranciers	-40,1	+15,0	-8,4	-22,6	-32,0	-31,9	-30,2	-16,0	-19,6	.	.

¹ Minimum en maximum van iedere indicator (bruto reeks) sinds januari 1990 tot de beschouwde maand.

² Gemiddelde van iedere indicator (bruto reeks) sinds januari 1990 tot eind 2021.

³ Een positief, respectievelijk negatief saldo, betekent dat de voorraden volgens het oordeel van de bedrijfsleiders respectievelijk hoger, lager dan normaal voor het seizoen beoordeeld worden. Bij de berekening van de synthetische curven wordt het teken van deze indicator daarom geïnverteerd.

OVERIGE INDICATOREN VAN HET CONJUNCTUURONDERZOEK

TABEL 2

Seizoengezuiverde saldi van de antwoorden "stijging" of "hoger dan normaal" (+) en "daling" of "lager dan normaal" (-).	Sinds 1990			Bruto reeks				Afgevlakte reeks			
				2022				2022			
	Min. ¹	Max. ¹	Avg. ²	aug.	sep.	okt.	nov.	jun.	jul.	aug.	sep.
Verwerkende nijverheid											
Verloop productietempo	- 53,0	+ 20,0	- 1,0	- 13,3	- 5,4	- 14,5	- 7,2	- 2,4	- 5,3	.	.
Verloop binnenlandse bestellingen	- 48,7	+ 16,0	- 7,4	- 12,5	- 15,1	- 18,6	- 17,0	- 6,5	- 9,3	.	.
Verloop buitenlandse bestellingen	- 56,3	+ 30,0	- 2,4	- 13,7	- 8,1	- 23,8	- 15,2	- 4,4	- 6,6	.	.
Beoordeling buitenlandse orderpositie	- 61,0	+ 10,0	- 20,3	- 12,4	- 26,5	- 25,1	- 26,1	- 9,4	- 11,9	.	.
Verloop van de prijzen	- 21,0	+ 34,3	- 0,3	+ 17,1	+ 16,2	+ 12,7	+ 10,7	+ 25,2	+ 21,8	.	.
Vooruitzichten van de prijzen	- 24,0	+ 54,2	+ 3,4	+ 24,9	+ 33,5	+ 25,6	+ 28,5	+ 37,5	+ 33,7	.	.
Bezettingsgraad productievermogen											
(in procenten van het totale productievermogen) Bron: driemaandelijke enquête naar het productievermogen	70,1	84,6	79,6	-	-	76,2	-				
Dienstverlening aan bedrijven											
Verloop van de activiteit	- 73,0	+ 37,0	+ 9,4	- 19,0	+ 10,1	+ 6,2	- 20,7	+ 15,0	+ 12,1	.	.
Verloop van de werkgelegenheid	- 49,4	+ 34,0	+ 6,4	+ 14,1	+ 10,6	- 14,9	- 7,3	+ 8,9	+ 8,2	.	.
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 35,0	+ 48,0	+ 17,3	+ 28,3	+ 23,6	+ 24,4	+ 16,8	+ 31,2	+ 29,2	.	.
Verloop van de prijzen	- 15,8	+ 24,3	+ 1,9	+ 19,1	+ 12,2	+ 13,5	+ 10,0	+ 14,4	+ 13,5	.	.
Vooruitzichten van de prijzen	- 13,0	+ 46,9	+ 7,0	+ 30,7	+ 23,7	+ 36,9	+ 46,9	+ 30,2	+ 31,2	.	.
Bouw											
Verloop van de activiteit	- 66,6	+ 34,7	- 1,8	+ 2,9	- 8,9	- 5,5	+ 4,9	+ 2,0	+ 1,2	.	.
Verloop van de werkgelegenheid	- 27,0	+ 22,0	- 3,2	+ 2,2	- 0,8	- 1,1	+ 2,7	+ 2,0	+ 1,7	.	.
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 31,0	+ 30,0	+ 0,7	+ 8,2	+ 9,9	+ 6,4	+ 7,8	+ 9,3	+ 8,5	.	.
Verloop van de prijzen	- 27,1	+ 52,8	- 3,4	+ 33,9	+ 40,6	+ 39,4	+ 37,9	+ 42,6	+ 41,4	.	.
Vooruitzichten van de prijzen	- 20,6	+ 64,0	+ 2,2	+ 51,5	+ 51,9	+ 58,1	+ 53,7	+ 53,6	+ 52,9	.	.
Handel											
Verloop van de omzet	- 50,1	+ 43,0	- 1,9	- 5,6	+ 4,2	+ 6,7	- 5,8	- 1,8	- 2,3	.	.
Beoordeling omzetverloop	- 50,0	+ 28,0	- 8,5	- 17,6	- 13,3	- 6,2	- 17,9	- 11,5	- 13,2	.	.
Beoordeling peil van de voorraden ³	- 17,1	+ 38,1	+ 11,4	- 4,4	- 3,3	- 3,9	+ 5,9	- 8,8	- 7,3	.	.
Verloop van de prijzen	- 23,5	+ 55,3	- 1,2	+ 40,5	+ 42,9	+ 47,0	+ 55,3	+ 41,0	+ 42,4	.	.
Vooruitzichten van de prijzen	- 14,2	+ 69,5	+ 5,7	+ 56,8	+ 51,7	+ 60,4	+ 57,6	+ 60,8	+ 60,0	.	.

¹ Minimum en maximum van iedere indicator (bruto reeks) sinds januari 1990 tot de beschouwde maand.

² Gemiddelde van iedere indicator (bruto reeks) sinds januari 1990 tot eind 2021.

³ Een positief, respectievelijk negatief saldo, betekent dat de voorraden volgens het oordeel van de bedrijfsleiders respectievelijk hoger, lager dan normaal voor het seizoen beoordeeld worden.

Trimestriële enquête bij de ondernemingen naar de kredietvoorwaarden – oktober 2022

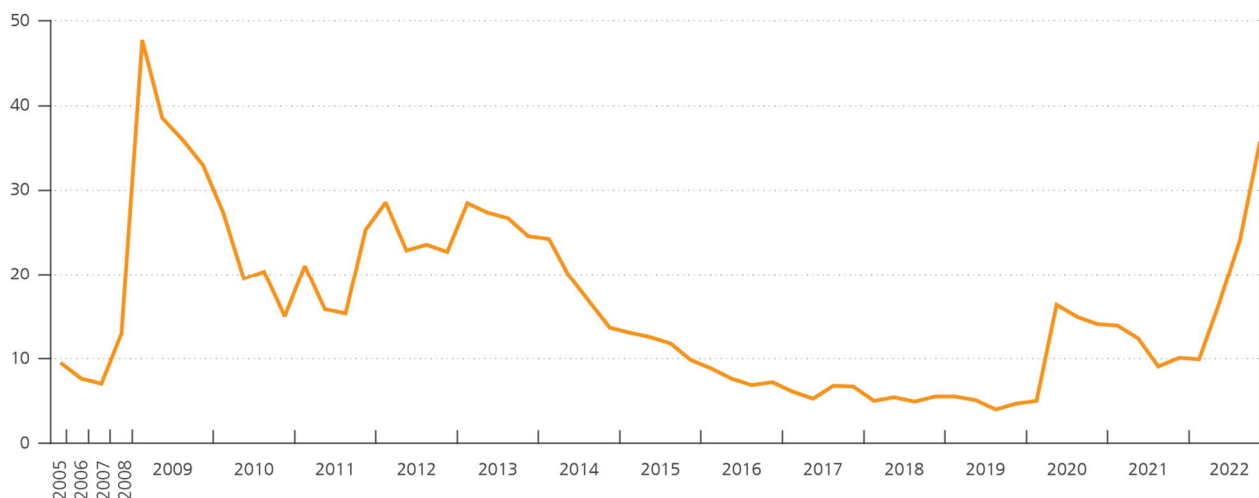
Volgens de ondernemingen zijn de kredietvoorwaarden nog verstrengd in oktober

Uit de in oktober 2022 gehouden kwartaalenquête naar de beoordeling van de kredietvoorwaarden door de ondernemingen blijkt dat de algemene voorwaarden voor de toegang tot bankkrediet nog strikter geworden zijn ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Zo steeg het percentage bedrijven dat de kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert van 24,1 % in juli tot maar liefst 35,7 % in oktober, een historisch hoog niveau sinds midden 2009.

De resultaten naar bedrijfstak wijzen uit dat de kredietvoorwaarden vooral in de verwerkende nijverheid en de diensten aan ondernemingen als meer beperkend werden beoordeeld dan in het voorgaande kwartaal, met respectievelijk 30,2 % en 45,7 % van de ondernemingen die de kredietvoorwaarden als restrictief beoordeelden in oktober, tegen 18,7 % en 31,9 % in juli. In de bouwnijverheid bleef de perceptie zo goed als stabiel (29,1 % in oktober, tegen 27,7 % in juli).

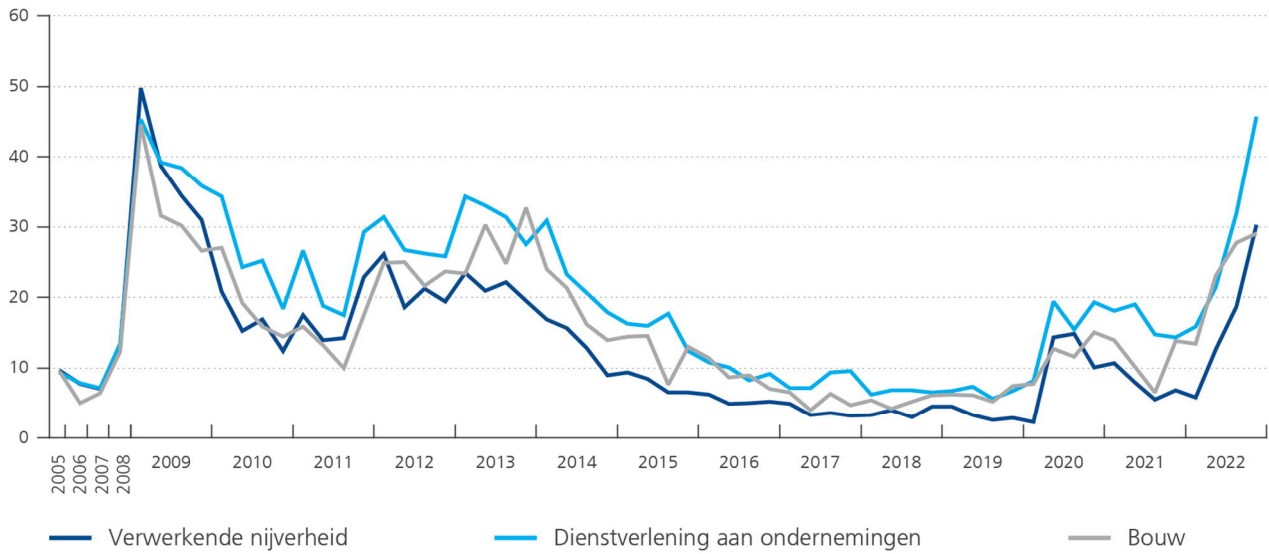
Uit de opsplitsing naar ondernemingsgrootte blijkt dat de kredietvoorwaarden in alle ondernemingscategorieën als strakker werden beoordeeld, zij het in mindere mate bij de zeer grote ondernemingen (500 en meer werknemers).

Grafiek 2 – Perceptie van de kredietbelemmering¹ - Gezamenlijke indicator

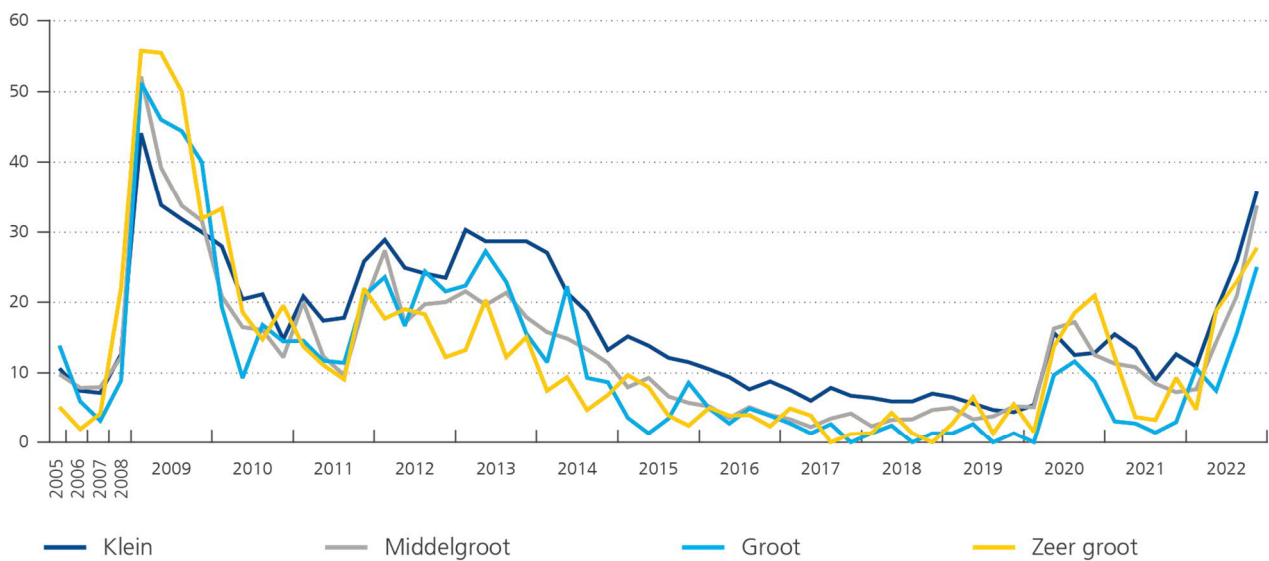

Bron : NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

Grafiek 3 – Perceptie van de kredietbelemmering¹ - Opsplitsing naar bedrijfstak

Bron : NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.
¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

Grafiek 4 – Perceptie van de kredietbelemmering¹ - Opsplitsing naar ondernemingsgrootte²

Bron : NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.
¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.
² Klein = 1-49 werknemers; middelgroot = 50-249 werknemers; groot = 250-499 werknemers; zeer groot = 500 werknemers of meer.

TABEL 3 INDICATOR INZAKE DE PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹

	10-2021	01-2022	04-2022	07-2022	10-2022
Gezamenlijke indicator ²	10,1	9,9	16,5	24,1	35,7
Naar bedrijfstak					
Verwerkende nijverheid	6,8	5,8	12,6	18,7	30,2
Diensten aan bedrijven	14,4	15,9	21,5	31,9	45,7
Bouwnijverheid	13,9	13,4	23,1	27,7	29,1
Naar ondernemingsgrootte ³					
Klein	12,6	10,8	18,8	25,9	35,8
Middelgroot	7,2	7,7	14,3	20,9	33,7
Groot	2,9	10,6	7,5	15,6	25,0
Zeer groot	9,2	4,8	18,8	23,0	27,7

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

² Gewogen gemiddelde van de verwerkende nijverheid, de diensten aan bedrijven en de bouwnijverheid (criterium voor weging: uitstaande schulden bij kredietinstellingen). Binnen de bedrijfstakken worden de antwoorden van de bedrijven evenwel ongewogen berekend.

³ Klein: 1-49 werknemers ; middelgroot: 50-249 werknemers ; groot: 250-499 werknemers ; zeer groot: 500 werknemers of meer.

Methodologie inzake de « perceptie van de kredietbelemmering » door de ondernemingen

De Nationale Bank van België (NBB) publiceert een indicator in het kader van de kwartaalenquête naar de kredietvoorwaarden die ze bij de ondernemingen houdt. Die indicator van de « perceptie van de kredietbelemmering » weerspiegelt welk percentage van de ondernemingen de huidige kredietvoorwaarden ongunstig interpreteert.

Die indicator blijkt, wat zijn statistische eigenschappen betreft, interessanter te zijn dan een indicator die het percentage gunstige interpretaties of het verschil tussen de gunstige en de ongunstige appreciaties zou weergeven. Hij is bovendien eenvoudig interpreteerbaar, aangezien de stijging (daling) ervan betekent dat de ondernemingen oordelen dat de kredietvoorwaarden strenger (soepeler) worden.

De door de NBB samengestelde indicator van de perceptie van de kredietbelemmering is sinds januari 2009¹ driemaandelijks beschikbaar.

¹ De resultaten van de driemaandelijks enquête naar de kredietvoorwaarden, uitgevoerd bij ondernemingen, worden tevens opgenomen en becommentarieerd in het driemaandelijks communiqué van het Observatorium voor krediet aan niet-financiële vennootschappen en dit samen met de Belgische resultaten van de ESCB-Bank Lending Survey (https://www.nbb.be/doc/dq/bls/nl/bls_home.htm).